

ЛАТИНОАМЕРИКАНСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ В ІБЕРОАМЕРИКАНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ

Кулінич Т. О.

Здобувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Інституту міжнародних відносин Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: професор Копійка В. В.

Анотація. У статті автор робить спробу розкрити різні аспекти латиноамериканської інтеграції в контексті взаємин ібероамериканських країн на сучасному етапі розвитку.

Враховуючи актуальність дослідження інтеграційних процесів, а також обов'язкове залучення України до них, як держави, що прагне бути повноправним членом світової спільноти, на теперішньому етапі розвитку важливим є вивчення механізмів залучення нашої держави до співпраці не лише з окремими країнами світу, але й інтеграційними утвореннями.

Серед українських джерел не існує фундаментальних наукових праць із даної проблематики, що зумовлене, перш за все, низьким рівнем активності у двосторонніх взаєминах нашої держави як з Іспанією, так і з латиноамериканським світом. Відтак, можна говорити про певний ступінь наукової новизни дослідження даної статті. Під час проведення дослідження, здебільшого використовувались іспаномовні та російські джерела. Стосовно перших, це книга «*Esraña 1995*» (*Secretaría General del Portavoz del Gobierno, Madrid, 1995*), де викладений історичний аспект розвитку іспанської зовнішньої політики; публікації міністерств закордонних справ Іспанії та деяких латиноамериканських країн. Серед російських джерел – праця «*Интеграция в западном полушарии на пороге XXI века*» Інституту Латинської Америки Російської Академії Наук (Інститут Латинской Америки РАН, Москва, 1999), а також періодичні наукові публікації та статті в журналі «*Латинская Америка*».

Ключові слова: Ібероамерика, Іспанія, Португалія, інтеграція, Латинська Америка.

«Ібероамерика» – це Іспанія, Португалія та іспаномовна спільнота тієї частини Американського континенту, яка була колонізована іспанцями та португальцями [1].

Світ наприкінці ХХ ст. та на початку ХХІ ст. пережив справжній бум інтеграційних процесів, що розвиваються шир і всередину. Виникли різного роду інтеграційні організації й угруповання, що втілювали в життя численні програми, відбулася диверсифікованість організаційних форм, перехід від нижчих, більш простих інтеграційних моделей до більш складних структур, що включили органи, наділені наднаціональними повноваженнями. Інтеграція охопила всі нові області життя, наприклад, було розпочато створення єдиного інформаційного простору, поле електронної торгівлі і т. д.

Масштабність змін, що відбуваються, наводить на думку про те, що, крім конкретних причин, що втілили у життя те чи інше інтеграційне явище, на цьому напрямку в сучасному світі діє ряд факторів глобального характеру. Могутнім стимулом послугувало закінчення історичної епохи розколу світу на дві протилежні системи. Не менший вплив на прискорення інтеграційних процесів зробило, як виявляється, складання однотипних чи схожих у своїх основних рисах економічних базисів завдяки здійсненню в багатьох державах світу неоліберальних реформ і перебудови господарства на ринкових засадах, що

відбуваються нелегко і не завжди гладко в умовах нестабільності і невизначеності, через протиріччя і конфлікти. Просуванню в цьому напрямку сприяла також довгострокова тенденція зміни тоталітарно-авторитарних режимів демократичними чи принаймні більш представницькими, котрі орієнтовані на загально цивілізаційні цінності і визнання прав людини. Остання обставина усунула багато політичних перешкод для економічної інтеграції і розвитку міждержавного співробітництва. У той же час швидкий науково-технічний прогрес уможливило здійснення проектів, які ще недавно відносилися до числа фантастичних.

Інтенсифікація інтеграційних процесів охопила всі регіони. Їхніми активними учасниками є найбільш розвинуті держави, що складають ядро світового цивілізаційного співтовариства і багатоярусний конгломерат країн так названого середнього рівня з пов'язаною з ним групою держав «третього світу», що виявляють динамізм, необхідний для переходу в цю категорію. Трохи осторонь стоять Китай і Індія. Кожна з цих двох країн може претендувати на ранг окремого регіону. Однак Пекін і Делі також демонструють зацікавленість крокувати в ногу з розвинутими країнами. Таким чином, до інтеграції залучено більшість держав сучасного світу, частка яких в сукупному світовому виробництві, торгівлі, науково-технічному прогресі є домінуючою. Вони ж виступають і носіями єдиного світового інформаційного простору. Разом з тим не можна не бачити, що у світовому співтоваристві вимальовується інша, дуже численна група несприятливих країн (більше 50), що сильно відстали за рівнем і темпами економічного і соціального прогресу і з великими труднощами вписуються в інтеграційні процеси. Багато хто з них знаходяться в стані хронічної стагнації або навіть регресу, спустошуються затяжними міжетнічними конфліктами і громадянськими війнами. Таке фундаментальне протиріччя пост-конфронтаційної епохи небезпечно дестабілізацією обстановки в окремих регіонах і навіть в усьому світі.

Розвиток інтеграції напередодні нового тисячоліття відбувався переважно в рамках окремих регіонів (ЄС, Північна Америка, Латинська Америка, АТР, Євразійський пострадянський простір). Це відповідає тенденції до багатополярності в умовах, коли відбулася в історію двополюсна структура міжнародних відносин і не відбулося становлення однополюсного світу під егідою США. Однак існують вагомі підстави розглядати регіональні комплекси інтеграційних зв'язків як найважливіші компоненти глобалізації розвитку, а не його сегментації, тим більше, що на вершині піраміди знаходиться СОТ, міжнародні фінансові інститути (МВФ, СБ), «велика сімка». Взаємозв'язок регіональної інтеграції з глобалізацією розвитку забезпечується також тією обставиною, що зростає число впливових держав світового співтовариства, що розглядають себе через різні причини повноправними учасниками міжнародного життя декількох регіонів (США і латиноамериканські країни тихоокеанського узбережжя – в АТР, Канада і США – у Європі, європейсько-азіатська проекція Росії і т. д.). Інший шлях зведення мостів – реалізація угод про співробітництво між регіональними інтеграційними об'єднаннями. Першою ластівкою з'явилася угода ЄС з Меркосур. Покладено початок багатосторонньому діалогу європейців і азіатів, незважаючи на істотні розходження в їхніх підходах і поглядах на модель нового світового порядку. Проробляється проблема налагодження багатосторонніх зв'язків на незасвоєному до цього часу маршруті між Азією і всім «латиноамериканським світом». Разом з давно функціонуючим трансатлантичним мостом між Західною Європою і Північною Америкою ці багатобічні заходи й угоди формують глобальну інфраструктуру взаємодії більшості держав світу поза рамками ООН, насамперед в області економіки і безпеки.

В контексті глобалізації міжнародних відносин та зростання кількості регіональних інтеграційних утворень дедалі актуальнішим стає вивчення двосторонніх відносин окремої країни з певним регіоном чи інтеграційним утворенням. У цьому випадку рівень політичного, економічного та соціального співробітництва корінним чином різниться з рівнем взаємин між двома окремими державами. Проте цей аргумент не є вирішальним, якщо говорити про відносини між Іспанією, Португалією та країнами Латинської Америки, оскільки існує цілий ряд специфічних чинників, які надають обраній проблематиці додаткової актуальності.

По-перше, це культурно-історичний зв'язок між іспанською, португальською та латиноамериканською цивілізаціями, завдяки якому інституціоналізація міжрегіональних взаємин взагалі стала можливою. До того ж, певна схожість традицій та спільна мова значним чином пом'якшують конфліктні ситуації та надають атмосферу певною неофіційності під час зустрічей на найвищому рівні.

По-друге, це взаємини між Іспанією, Португалією та Латинською Америкою в контексті членства перших в Європейському союзі: численні програми двостороннього співробітництва та економічної допомоги з боку ЄС країнам регіону, ініціатором яких виступають іберійські країни.

Термін «інтеграція» належить до числа самих уживаних в економіці, політиці і соціальних науках. Це обумовлюється як бурхливим розвитком інтеграційних процесів, що охоплюють всілякі області людської діяльності, так і тим, що цей термін одержав дуже широке тлумачення і нерідко використовується для характеристики міждержавних відносин, що не «дотягують» до інтеграції.

Поширеними є близько 40 визначень терміна «інтеграція», що свідчить про безліч точок зору щодо цього складного явища сучасного життя.

Головними ознаками інтеграції є:

- інтеграція є найвищим етапом розвитку міждержавних відносин. Теоретично до завершення цього етапу учасники інтеграційного процесу виявляються де-факто на порозі утворення конфедерації чи федерації;
- міждержавні відносини мають характер інтеграції, коли дві чи більша кількість держав поєднують свої зусилля, як правило, на договірній основі для досягнення єдиних цілей і створюють розвитку інфраструктуру органів інтеграційних процесів, що забезпечують поступальний рух. Досягнення загальних цілей якісно змінює взаємодію між учасниками інтеграційного процесу а також їхні взаємини з третіми країнами;
- наявність договору припускає прийняття кожним учасником конкретних зобов'язань і термінів їхнього виконання. Мають місце також «м'які» форми інтеграції, особливого в політиці, коли об'єднання держав носить неформальний характер і заснований на їхній декларованій прихильності визначеним принципам, наприклад, ринковій економіці, демократичній формі державного правління, повазі до прав людини і т. д.;
- розвиток інтеграції відбувається під впливом двох взаємозалежних потоків імпульсів, що знаходяться в складній взаємодії. Це, по-перше, політична частка держав, що інтегруються, виражена в рішеннях, прийнятих на вищому рівні, що стають чинними після ратифікації їх законодавчою владою. У цих випадках мова йде про імпульси «зверху». Другий потік утворюють імпульси «знизу», що виникають завдяки стихійним процесам інтернаціоналізації господарської, фінансової, інформаційної й іншої областей людської діяльності;
- інтеграція – це тривалий процес й інтеграційний цикл звичайно включає кілька ступенів. Перехід від одного ступеня до іншого означає рух від простого до складного,

розвиток інтеграційного об'єднання всередину і вишир, що забезпечує поступовість переходу до злиття економік єдиному правовому простору, створенню системи наднаціональних органів. При економічній інтеграції, наприклад, основними ступенями є зона вільної торгівлі, митний союз, загальний ринок, валютно-фінансовий союз, впровадження єдиної грошової одиниці;

- найбільш активно інтеграційні процеси протікають в економіці, політиці і військовій сфері. Однак завдяки динамізму суспільного розвитку на початку третього тисячоліття зростають темпи інтеграції в інших областях (екологія, соціальні програми й ін.), що можуть кидати виклик тим, які крокують вперед [2].

Латинська Америка утворює регіональну підсистему в рамках глобальної системи, при цьому державам континенту властиве усвідомлення регіональної ідентичності, власної своєрідності, що визнається й спеціалістами інших країн [3]. Власне цим і пояснюється факт того, що в 90-і роки проблемам регіональної інтеграції приділялося так багато уваги на загальнолатиноамериканських форумах та міжрегіональних зустрічах, особливо, з ЄС. Переглядалися існуючі численні договори з метою їх актуалізації, формувалися нові об'єднання, зростала кількість ініціатив на регіональному рівні. Нерідко відбувалося суттєве та достатньо необхідне поновлення концептуальних засад інтеграції і регіонального співробітництва. Активізація регіональної інтеграції і співробітництва знаходить відображення не лише в поновленні колишніх інтеграційних моделей і підписанні угод про вільну торгівлю. Країни регіону дедалі частіше використовують нові форми співробітництва в таких різноманітних галузях, як удосконалення інфраструктури, здійснення інтеграційних проєктів в енергетиці і матеріальному виробництві, використання природних ресурсів, що знаходяться у спільному володінні, розвиток технології, військова промисловість і координація зовнішньополітичної діяльності. Проте, не можна констатувати, що йдеться про процес, що набув чіткої орієнтації та послідовності, де визначені всі галузі інтеграції. Найбільш характерними ознаками проблемності латиноамериканської інтеграції є певне змішання та дублювання окремих ініціатив, а також відомий хаос у практичній площині.

Зростання активності країн регіону зумовлене рядом факторів. По-перше, поширюється розуміння того, що латиноамериканські держави слабо представлені на міжнародних торговельних та фінансових ринках. Це занепокоєння збільшується через острах того, що в світовій економіці переважить тенденція формування регіональних блоків навколо ЄС, США та Японії, а відтак країни регіону залишаться поза новою всесвітньою економічною системою [4]. По-друге, використовується достатньо вагомий традиційний аргумент про те, що в умовах зростаючої економічної інтернаціоналізації національні ринки продовжують відігравати важливу роль. Фрагментація ринків особливо негативно позначається на промисловості, яка потребує великомасштабного господарства. Інтеграція могла б збільшити конкурентоздатність багатьох галузей економіки та зробити їх більш привабливими для іноземних інвестицій. По-третє, нове розуміння регіоналізму в Латинській Америці тісно асоціюється з процесом демократизації. Перехід до демократії не лише співпав з поживленням регіонального співробітництва, але й виявив пряму взаємозалежність двох тенденцій, оскільки нові моделі висувають у якості обов'язкової умови наявність у країні демократії. Спочатку така передумова скоріш лише припускалася, але останнім часом спеціальні статті про демократію були занесені до установчих документів різних об'єднань – таких, як, наприклад, Меркосур.

Історично латиноамериканська інтеграція розвивалася як в масштабі всього регіону, так і в його окремих субрегіонах. Перші угоди носили субрегіональний характер, але з

1960 року перевага віддавалася загально регіональному підходу через впевненість країн-учасниць у тому, що це допоможе зміцнити їх міжнародні позиції. На практиці, тим не менш, і субрегіональні проекти зберігали свою значимість, а останнім часом навіть були посилені, зокрема й через те, що вони є більш прийнятними, дієвими та цілісними. Прикладом цьому може слугувати численне поновлення субрегіональних угод за останнє десятиріччя. Нові ініціативи тісно пов'язані з мірами з структурного реформування, лібералізації торгівлі та залучення іноземних інвестицій. Вони націлені на створення за максимально стислі терміни зон вільної торгівлі та спільних ринків, а також запровадження механізмів координації в економіці. Особливо ці заходи було застосовано під час здійснення нових ініціатив, таких як Меркосур.

Меркосур є найвиразнішим прикладом субрегіональної моделі, тим більше що до нього увійшли дві найбільші держави Південної Америки – Аргентина та Бразилія – і була утворена система внутривісхідної торгівлі, яка має особливе значення для всієї Латинської Америки. Чотири країни з повноправним статусом вже досягли значних результатів: створено спільний ринок, що означає відміну більшості обмежень у торгівлі товарами і деякими видами послуг; встановлено єдиний зовнішній митний тариф у якості складової частини загальної торгівельної політики та координації дії у зростаючій кількості галузей. При цьому співробітництво вийшло далеко за рамки суто торгівельних відносин. Починаючи з 80-х років Аргентина і Бразилія підписали цілий ряд угод про двосторонню взаємодію в таких делікатних сферах, як розвиток ядерних технологій, військова промисловість і обмін військовими спеціалістами, транспорт, телекомунікації і т. д. Розглядаючи об'єднання як відкрите для вступу до нього інших держав, країни-члени Меркосур виявили тим самим прагматизм та гнучкість у підході до субрегіональної інтеграції. Саме з цієї причини Меркосур не прагне до формування інституційних механізмів і наднаціональних структур. Отже, Меркосур, за десятиріччя свого існування з суто економічного союзу трансформувався в політико-демократичну модель.

Слід зазначити, що Меркосур є основним союзником ЄС в Латинській Америці та єдиним субрегіоном, де Європа займає перше місце у сферах торгівлі, інвестицій та кооперації. ЄС також є найважливішим інвестором та торгівельним партнером Меркосур. Крім цього, обидва блоки підтримують постійний політичний діалог на різних рівнях. Для Європейського союзу започаткування торгівельних зв'язків з Меркосур було дуже вигідними: в період з 1990 до 1997 року його експорт до цих країн в середньому збільшився на 22%, в той час як експорт Меркосур – всього лише на 4,2%, отже, ЄС має активне сальдо торгівельного балансу [5]. Через це Меркосур потребує більш широкого виходу на європейський ринок, перш за все для своєї сільськогосподарської продукції, що відрізняється високою конкурентоздатністю.

Латиноамериканський регіоналізм знайшов відображення і в політиці. Держави регіону все частіше узгоджують свої позиції як під час вирішення регіональних і субрегіональних проблем, так і по відношенню до третіх країн. Першою спробою в цій сфері було створення у 80-х роках Контадорської групи, до якої згодом приєдналися центральноамериканські держави. Підписання мирних домовленостей в Ескіпуласі – підсумок її успішної діяльності. Сьогодні центром політичного співробітництва в Латинській Америці є Група Ріо. Умовою вступу до неї є проведення демократичних перетворень у країні. Через відхилення від демократичного курсу було призупинено членство в організації Панами 1986 року та Перу 1992 року. Куба не є членом організації. Група Ріо встановила політичний діалог з іншими організаціями та державами, серед яких фігурують ЄС, Японія, КНР, АСЕАН, Канада, Росія, Австралія, Корея і т. д. Неформальний статус Групи Ріо,

рівно як і її низький інституціональний рівень наочно відображають відкритий та гнучкий характер політичного регіоналізму Латинської Америки, який досить часто розвивається поза рамками формальних угод. Як і в економіці, взаємодія в політиці відбувається на різних рівнях, які іноді перетинаються.

З одного боку, субрегіональні організації намагаються знайти власні механізми політичного співробітництва, з іншого – всі латиноамериканські країни беруть участь в іberoамериканських конференціях на найвищому рівні, де також обговорюються питання політичного співробітництва в регіоні.

Говорячи про інтеграційні утворення в латиноамериканському регіоні, не можна не згадати план створення до 2005 року Зони вільної торгівлі для Америк (АЛКА) – спільного ринку від Аляски до Патагонії з населенням 800 млн. чол., на долю якого припадатиме одна третина світового ВВП. Засади АЛКА були задекларовані Президентом США Дж. Бушем-старшим. Реалізація програми створення спільного ринку товарів, фінансів та послуг обговорювалась на трьох «самітах Америк» – в Майамі (1994), Сантьяго (1998) і Квебеку (2001). Інтерес США до створення АЛКА є зрозумілим: ринок Мексики більше за японський, ринок Бразилії – за китайський.

На теперішній час головною перешкодою на шляху економічної інтеграції у Південній Америці під егідою США є позиція Бразилії. Потужний південний гігант вважає самодостатньою інтеграцію в рамках Південної Америки і протиставляє глобалізму у формі АЛКА відкритий регіоналізм під власною егідою, інструментом якого виступає Меркосур, який успішно діє протягом більше ніж 10 років [6].

Враховуючи вищезазначене, провідні країни Латинської Америки, за безпосереднього і активного сприяння Іспанії та Португалії (іberoамериканських партнерів) за останні роки змістили акценти на створення величезного міжрегіонального загального ринку Євросоюз – Меркосур. У 2004 році переговори на цю тему вступили у вирішальну стадію. У той час, доки переговори щодо створення АЛКА паралізовано, торгова інтеграція Меркосур з Європейським Союзом просувається вперед швидкими темпами. ЄС запропоновано повністю лібералізувати (зняти митні збори) 91,5% імпорту з країн – членів Меркосур протягом 10 років. У відповідь латиноамериканські держави висловили готовність за вказаний період лібералізувати 83,5% європейського експорту. У майбутньому обидві сторони розраховують ліквідувати всі мита з взаємної торгівлі [7].

Відтак, іberoамериканська спільнота на теперішньому етапі розвитку цілком задоволена розвитком міжрегіональних (між латиноамериканським та іберійським регіонами) взаємин та роллю, яку відіграють латиноамериканські інтеграційні утворення у зміцненні та розвитку взаємин. Іспанія та Португалія або іберійські країни, в свою чергу, докладають максимум зусиль для залучення латиноамериканських регіональних утворень, перш за все, Меркосур до тісного співробітництва з ЄС. Саме уряди цих іберійських країн були ініціаторами цілого ряду кроків, зроблених ЄС останніми роками у напрямку розширення і поглиблення відносин з Латинською Америкою. Окремого дослідження заслуговує тематика проведення самітів ЄС – Латинська Америка та Кариби, перший з яких відбувся у 1999 році у Ріо-де-Жанейро. Від комерційних угод з країнами Латинської Америки, що не мали преференційного характеру, – так звані угоди «першого покоління» – підписані до 1986 року, Іспанія еволюціонувала до угод «третього покоління». Останні є практично узагальненими, з розвинутими механізмами співробітництва, включаючи механізм політичного діалогу. Згадані покоління угод відкрили шлях для «четвертого покоління», які мають стати попередниками майбутніх Угод про вільну торгівлю.

Беззаперечно, регіон Латинської Америки відзначається певною нестабільністю, як економічного, так і політичного характеру. Проте, інтеграційні утворення в латиноамериканському регіоні, як це довела практика останніх років, здатні відігравати позитивну роль в економічному розвитку країн Латинської Америки та стабілізуючу роль в політичному контексті. Тісні взаємини регіонального утворення країн Латинської Америки з ЄС за безпосереднього сприяння іберійських країн у рамках процесу розвитку інтеграції ібероамериканських країн і втілення у життя спільних програм беззаперечно сприятиме економічному розвитку латиноамериканських країн і стабілізації і демократизації їх політичного життя.

Список використаної літератури

1. Requeño Larousse Ilustrado. – Instituto del Libro. – La Habana. – 1968. – p. 557.
2. «Интеграция в западном полушарии на пороге XXI века». – Институт Латинской Америки Российской Академии Наук : Москва. – 1999. – с. 34.
3. Альберто ван Клаверен. Латинская Америка на пути к открытому регионализму // Латинская Америка. – 1997. – № 6. – с. 4.
4. Альберто ван Клаверен. Латинская Америка на пути к открытому регионализму // Латинская Америка. – 1997. – № 6. – с. 8.
5. Зузанне Гратиус. ЕС – Меркосур: общая повестка дня и перспективы расширения // Латинская Америка. – 1999. – № 7-8. – с. 27.
6. Abraham Lowenthal. Los Estados Unidos y America Latina despues del 11 de septiembre. // «Diplomacia», Santiago, 2001, № 89, pp. 61-80.
7. П. П. Яковлев. Португалия и Испания: новая парадигма отношений // Латинская Америка. – 2004. – № 6 – с. 14.

LATIN AMERICA REGIONAL INTEGRATION IN THE IBERO-AMERICAN CONTEXT

Kulinych T. A.

Applicant of the Department of International Relations and Foreign Policy Institute of International Relations Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Scientific advisor: Doctor of Political Sciences, Prof. V. V. Kopyika.

Abstract. *In the article below author makes an attempt to reveal different aspects of Latin America countries integration in the context of Iberoamerican countries relations on the present stage of development.*

Taking into consideration the urgency of integration processes research and also obligatory attracting of Ukraine into them as a state that intends to be full member of international community on the present stage of development of our country it is of high importance study of State's bringing in not only to cooperation with separate countries of the world but also with integration formations.

Among Ukrainian sources there are no fundamental scientific researches on this matter, that is conditioned, first of all, by the low level of our State bilateral cooperation with Spain and same with Latin America's world. So far, we can point to certain scientific novelty of the research in this article. While making this research I mostly used Spanish and Russian languages sources. Among the first ones, worth mentioning is a book «España 1995» (Secretaría General del Portavoz del Gobierno, Madrid, 1995), where the historical aspect of Spanish foreign policy development is thoroughly described, publications of Ministries for Foreign Affairs of Spain and several Latin America countries. Among Russian sources – research «Integration in the western hemisphere on the threshold of XXI century» (Institute for Latin America of Russian

Academy of Science, Moscow, 1999), and also periodical publications and articles in the magazine «Latin America».

Key words: *Iberoamerica, Spain, Portugal, integration, Latin America.*

Referances

1. Pequeño Larousse Ilustrado. – Instituto del Libro. – La Habana. – 1968. – p. 557.
2. «Integraciya v zapadnom polusharii na poroge XXI veka». – Institut Latinskoi Ameriki Rossiiskoi Akademii Nauk. – Moskva. – 1999. – s. 34.
3. Al'berto van Klaveren. Latinskaya Amerika na puti k otkry'tomu regionalizmu // Latinskaya Amerika. – 1997. – № 6. – s. 4.
4. Al'berto van Klaveren. Latinskaya Amerika na puti k otkry'tomu regionalizmu // Latinskaya Amerika. – 1997. – № 6. – s. 8.
5. Zuzanne Gratius. ES – Merkosur: obshhaya povestka dnya i perspektivy rasshireniya // Latinskaya Amerika. – 1999. – № 7-8. – s. 27.
6. Abraham Lowenthal. Los Estados Unidos y America Latina despues del 11 de septiembre. // «Diplomacia», Santiago, 2001, № 89, pp. 61-80.
7. P. P. Yakovlev. Portugaliya i Ispaniya: novaya paradigma otnoshenij // Latinskaya Amerika. – 2004. – № 6 – s. 14.

ЛАТИНОАМЕРИКАНСКАЯ РЕГИОНАЛЬНАЯ ИНТЕГРАЦИЯ В ИБЕРОАМЕРИКАНСКОМ КОНТЕКСТЕ

Кулинич Т. А.

Соискатель кафедры международных отношений и внешней политики Института международных отношений Киевского Национального Университета имени Тараса Шевченко.

Научный руководитель: профессор Копейка В. В.

Аннотация. *В статье автор пытается раскрыть различные аспекты латиноамериканской интеграции в контексте взаимоотношений ибероамериканских стран на современном этапе развития.*

Учитывая актуальность исследования интеграционных процессов, а также обязательное привлечение Украины к ним, как государства, стремящегося быть полноправным членом мирового сообщества, на нынешнем этапе развития важно изучение механизмов привлечения нашего государства к сотрудничеству не только с отдельными странами мира, но и интеграционными образованиями.

Среди украинских источников не существует фундаментальных научных трудов по данной проблематике, что обусловлено, прежде всего, низким уровнем активности в двусторонних отношениях нашего государства как с Испанией, так и с латиноамериканским миром. Следовательно, можно говорить об определенной степени научной новизны исследования данной статьи. Во время проведения исследования, в основном использовались испаноязычные и российские источники. Относительно первых, это книга «Esraña 1995» (Secretaría General del Portavoz del Gobierno, Madrid, 1995), где изложен исторический аспект развития испанской внешней политики; публикации министерств иностранных дел Испании и некоторых латиноамериканских стран. Среди российских источников – труд «Интеграция в западном полушарии на пороге XXI века» Института Латинской Америки Российской Академии Наук (Институт Латинской Америки РАН, Москва, 1999), а также периодические научные публикации и статьи в журнале «Латинская Америка».

Ключевые слова: *Иberoамерика, Испания, Португалия, интеграция, Латинская Америка.*